

Pump, pump meg hjem, gutter!

En seiler vender hjem – 3:

Litt vann under dørkene må vi regne med når seksti år gamle planker finner veien hjem over Atlanteren. Trenger vi mosjon, kan vi alltid ta fem hundre tak på lensepumpene!

Måneskinnsidyll på blikkstilte sjø veksler på få øyeblikk med glefsende, frådende topper.

Vi fikk god trening i å få storseilet opp og ned igjen i en fart. En fokk og mesanen blåser i filler i første omgang. Vi lapper og syr og krysser fingre for storseilet – vårt eneste. Jeg tenker på masten. Hvor råtten er den?

Av Erling Brunborg

Nattevakten sitter og snakker med månen. Den trofaste månen som alltid seiler med – halvfull, i ny eller ne. Her ute vil den være speile seg i tusener av mil av hav og holde tusen nattevakter med selskap. Det er derfor den alltid sniker seg vekk der hjemme på land – lister seg vekk bak grøntopper og bygårder og rett og slett forsvinner. Og da skal dere vite at det er hit ut til havet den haster for å streke vår kurs i glitrende, gylden tusj.

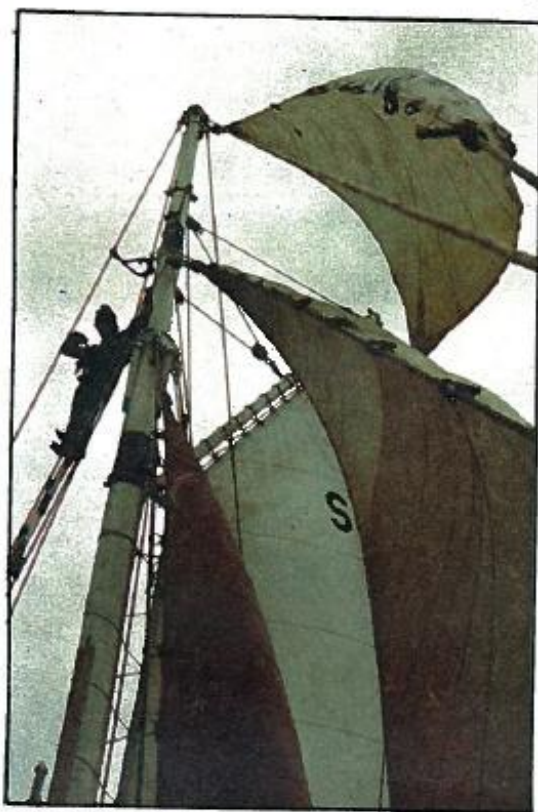
Det mørkner i luken. En skikkelse blokkerer det svake lysskinnet fra byssa. Det er måneskinnet også i kaffen som Steve rekker meg. I mange timer blir vi sittende i den lunkne natten og lavprate om alt vi skal gjøre når vi kommer hjem til Norge. Steve er et ungt stykke rekved på enogtyve år. Hans pass er amerikansk, men hans hjem ligger ennå ved en ukjent strand.

Han snakker om guttedager da han spiste ris i Korea, gikk på skole i Tyland og havnet i Amerika igjen – oppgitt av sine reisende foreldre. Han er den fineste av de mange fine usamerikanere jeg har truffet under mitt opphold i Amerika. Før han mønste på «Sandefjord» en måned tilbake hadde han studert et år, og jobbet som matros på en ferje for å legge opp penger til nye reiser. En havseil med «Sandefjord» var eventyret midt blinken – og siden har ingen av oss angret at vi slo lag.

Nå har Steve tenkt å ta seg noen dager neder i Norge før han pakker sekken for fjernere mål som Afrika. Filippinene... Hvem vet vel hva skjebnen blir av godt i sekken? Han er fullt over – og med skuffelse – at han for sent ute til å se midnattsolen. So

Vi nærmer oss Europa og får det tradisjonelle besøket om bord. Erik aner at gjesten er spiselig. (Foto: Brunborg)

I laber slør satte vi «jagerens» – en lappet, gammel klyver opp ned. Den hjalp moralen mer enn farten. (Foto: Brunborg)

stor, litt pjosket måke og rir makelig på de store sjøene. Jeg er bekymret. Selv om det blåser godt, står ikke denne grove, rotete sjøen i forhold. Den må komme fra et uværområde lenger sør. Jeg tenker på hurricaner, på vår venn Egil Ruud som mistet båten sin i samme rute som oss vest for Azorene – og på skværriggeren «Pamir» som gikk ned med nesten hele mannskapet under en tropisk storm i samme området.

Jeg skyver tanken bort som usannsynlig. Barometeret har sunket bare lite. Vi får ned storseilet, setter et mesan-stageil og lunter videre østover i ganske akseptabel fart. Vissheten om at storseilet er trygt sikret gir meg et par timers god søvn. Det har det vært lite av. Mest ligger jeg og vrir meg i køya, kjenner når skuta hiver seg i brusende sjø til rekka, lytter til klapping og smell av blokker og fossende bunnvann under dørkene.

Det ble en dårlig uke. Lokale tordenvær fulgte oss dag etter dag med blåsvarte skyer og blendende lyn. Stadig kom vindrosser farende fra uventet retning. Vi fikk god trening i å få storseilet ned og opp igjen i en fart. En fokk og mesanen blåser i filler i første omgang. Vi lapper og syr og krysser fingre for storseilet – vårt eneste.

Vi tar inn altfor meget vann og jakter på lekkasjene. På begge sider av skuta – i vannlinjen – slipper natene inn vann som holder oss trutt i sving med membranpumpen. Vi har to av dem, men det er nesten alltid en av dem som svikter. Men vi har godt med reservedeler og har lært å improvisere. Den beste pumpen sitter under dørken. Snart gidder vi ikke lenger legge lemmen over mellom hver gang vi pumper. Om natten særlig går det svalkende bunnvannet oss rent på nervene løs.

Vi river i stykker et par av køyene og kutter hull i garneringen. Men lekkasjene sitter under de grove spantene, og vi kommer ikke til. Gutta har holdt meg etter bena der jeg har hengt som en druknende katt ned i de hivende sjøene og spikret tjæret filt og finerstriper over natene. Eller vi har trukket i gummidrakt og forsøkt å drive nater fra svømmestilling. Men det meste av energien gikk med til å klamme seg fast i tauene – og fikk vi inn et slag på drivjernet for hver femte-sjette bølgedal – så var det fine greier. Imens fortsatte vi å pumpe noen hundre slag hver annen time og ventet på en helt stille dag. Men litt mosjon har ingen vondt av.

Forts. side 63

skitører – til hytte på vidda med norske jenter og flammende nordlys – og han glemmer straks midnattsolen.

Et vagt lys kryper langsomt over horisonten, som en trett sankthansorm hjem fra fest i grålysningen. Vi tier og hører den fjerne brummingen av kraftige dieselmotorer. Et skip i natten. Så er vi igjen alene med månen. Hvor mon tro er vi ved neste fullmåne? Vi blir tause ved tankens muligheter. Steve køyer. Igjen mediterer jeg alene og senker månegull i sinnet.

Utover natten friskner vinden. Ennå ingen kuling. Men det er noe som ikke rimer. Sjøene har i løpet av ingen tid bygd seg opp og viser tenner i brølende brott. Vi har storseil, fokk, klyver og mesan oppe, vinden akter og «Sandefjord» bykser bra av sted. Det er en fryd å kjenne henne leve gjennom ro-

ret. En liten frykt vokser i meg med sjøene. Jeg tenker på masten. Hvor råtten er den? Jeg tenker på storseilet – vårt eneste. Det må bare ikke revne. Det er ennå noen tusen mil forut.

Jeg griper tåkeluren og blåser et støt ned luken – avtalt signal for vekking av frivakten. Ingen reaksjon! En ny frådende tanngard glefser etter oss. Pokker ta gutta!

Etter tredje blås i luren kommer de tumlende søvndrukne på dekk. Merkelig som folk kan sove sorgløst mens det blåser sinte kjerringer og vi skuffer tonn av brusende Atlanterhav til side for hver sjø vi kløver. Vi berger klyveren for å være klar til å gå opp i vinden og ta storseilet. Det er ikke skikkelige rev i den store duken, og det er enten eller.

I mellomtiden gråner det av dag, og

vi fortsetter ennå en stund med storseilet oppe. Er vi for forsiktede kommer vi ingen vei. Gutta køyer igjen.

Det ble et ritt jeg aldri skal glemme. Vinden frisket på i soloppgangen. Nå så jeg først for alvor de veldige, brytende sjøene som jaget etter oss. Min eneste tanke er at jeg ikke må jippe der hun girer og kaster seg fram gjennom berg og dal. Klyverbommen peker rett inn i soløyet. Jeg er gutten i eventyret. Jeg har berget prinsessen, stjålet risens skip og farer av sted over fjell og fjære og fremmede riker – og det er Soria Moria slott som blander mitt blikk der forut over skummende hav og skyer. Bak halser heksene.

Heisan! – der duppet jeg visst – det var nær på jibben det, gutt. Nei, dette går ikke. I et beleilig øyeblikk dreier jeg opp i vinden og bakker fokken. Så ligger «Sandefjord» der som en

En dag er det plutselig mengder av klart, deilig Atlanterhav under dørkene. Det går kaldt nedover ryggen ved bevisstheten om en ny og farligere lekkasje. Hvor? I en fart får vi det meste av seilene ned og legger oss på været. Nå gjelder det flyte eller ikke flyte. En mann sitter trutt ved pumpen mens to mann bryter opp dørker for å spore kilden. Et skott forut må ned. Her gjelder ingen sentimentale hensyn. Panel og lister splintres brutalt med kubein og slegge og hives til side. Bare speilet på doskottet fjernes noenlunde varsomt og helt. Hvem vil vel skaffe seg syv års ulykke på en slik dag? En ny bite dørk brekkes opp. Skottet er fullt av krystallklart vann. Jeg føler ned omkring med hånden – og kjenner det sterke trykket av en vannsøyle ut mellom to planker. Vidunderlig! Dette er bedre enn jeg kunne håpe. I løpet av fem minutter er saken fikset. Vidunderlig! Enda et døgn er du flytende, gamle jente!

Under slike tilstander ser det ikke så helt yachtmessig ut her om bord. I tillegg er gutta begynt å klage over stanken. Det er grønnsakene som er begynt å råtne litt. Vel, vi kan ikke vente å få både i pose og sekk. Vi flyr nakne omkring mens vintergrønnsakene svetter. Vi skuffer svineriet på sjøen. Bare potetene og løken holder stand som ventet.

Endelig har tordenbygene gitt opp forfølgelsen – og en frisk, tildels meget frisk sørvest bris jager oss østover. Endelig føler jeg at vi er kommet ut av landskyggen av det vestlige kontinent. I dag, tretten døgn etter avseilas, passerer vi 50° vest lengde og vi har lagt bak oss de første tusen milene. Vi har en flaske Barbados-rom som vi skal åpne når vi passerer Azorene – ellers en flaske vin for passeringen av de store gradene 45°, 30° og 15° vest – etter hvert som teller timene ned mot Greenwich.

Hver syvende dag starter Steve opp den rustne Perkins-klumpen og lar den klapre et par timers tid for å holde liv i batteriene. Vi har bestemt oss for strandhugg i Falmouth i inngangen av kanalen – for å gi livstegn fra oss snarest mulig. Litt også for å strekke på bena og smake på Cornwall-cideren.

Dessuten kjenner vi en gammel jente der, med intet dårligere navn enn miss Norway. Kjenner vi henne rett har hun is i kjølen og Scotch i skapet. Hennes far var Nevil Shute. Vi ser fram til en aften fri fra "Sandefjord" - uten slinger og svalkende bunnvann – til en prat om mangt og intet, om forgangne dager i Afrika-land og varmere hav. Ja, hun og og landgangsbiffen er virkelig blitt milpæler i våre sinn.

Skipskatten Erik den Raude lever merkelig nok ennå – tross sine daglige balanseøvelser langs ytre bordgang. En flygefisk kom om bord i går natt og ble under knurr og annen vellåt fortært som beste kattedrokost hittil. Stakkars Erik, det er verre for ham å leve som vegetarianer enn det er for oss. Vi har rett og slett glemt å kjøpe kattermat i boks. Vår eneste animalske føde for øvrig er noen dusin bokser sardiner og noe sparsomt som ser ut som kjøtt i den amerikanske lapskausen. Men en dag, Erik, skal vi nok få en fisk på kroken igjen. Og da skal vi alle feste og fråtse!

Verre er det t vi glemte igjen kattedekken med sand på kaien i Mystic. Nå improviserer vi, bruker peanøtskall, ris og litt jerngrus og godgodt fra kjølsvinet i kassen hans. Så nå propper vi i oss peanøtter av rene sanitærhensyn.

Trass i at skuta er litt maroder og smålekk her og der, er stemningen om bord nå meget optimistisk her vi stryker øst over solhavet for en laber, varm sørvest. Kan vi greie dette havet på 35 døgn, skal vi ikke klage. Verre er det at vi bare har kaffe for nok en uke. Vi er blitt litt late av forsiktighet. Et par netter har vi strøket storseilet og latt skuta styre seg selv mot Kanalen med bare klyver, fokk, mesan stagseil og mesan oppe. Helt fullhjerted blir søvnen likevel ikke. Svalkevannet under dørkene vekker oss til pumping med ujevne mellomrom alt etter sjøene og hvor meget skuta krenger og arbeider.

Det er gått tre uker siden vi så Long Island forsvinne i tåken akter. I ti dager har en laber sørvest bris ført oss stødig østover. Og som veloppdragen jente styrer "Sandefjord" nå mest seg selv. Våre dager og netter er makelige. Skal vi klage over noe må det være at det er blitt kjøligere – må trekke i skjorte etter solnedgang. De gule dottene av sargassotang som alltid hang seg opp i dorgsnøret de første fjorten dagene, forsvant nokså plutselig på 40° vest lengde. Delfinene kommer sjeldnere på besøk; bare stormsvalene flagrer utrettelig med oss i hårfin klaring mellom bølgedalene, havets evigsultne spurveflokk.

En tønnerund tunfisk på åtte-ni kilo velsignet menyen i går. Overfloden saltet vi ned til senere bruk. Ellers har det gått meget i omeletter og pannekaker i disse dagene. Eggene begynner å lukte modne.

For å dra best mulig nytte av Golfstrømmen og nordvestlige vinder når vi nærmer oss Kanalen, arbeider vi oss jevnt nordover og regner med å være på ca 46° nord når vi passerer Azorene om noen dager.

Vi benytter en av de fineste, nesten vindstille dagene her til å kvitte oss med et par av de mest plagsomme lekkasjene i vannlinjen. Snart har vi orden om bord igjen. Det er slutt med den evindelige pumpingen. Dørkene blir lagt på plass. De revne seilene er lappet og vi er klar for neste dyst. Noe småkuling må vi regne med før England.

Selv om det er fint å ligge naken på dekk og lese i nesten vindstille – så begynner vi nå å lengte etter litt bevegelse. Vårt håp om å rekke Falmouth på en måned begynner å svinne. Forsmedelig er å tenke på at de hurtigste båtene i solo-regattaen over Atlanteren – fra Plymouth til Newport – mot de vestlige vindene og med en halv gang til så lang distanse å legge bak seg – bruker 26-27 dager på kryssingen.

Nå vel, "Sandefjord" er bygd for kulingseilaser. Hun har dårlige seil og er ille begrodd. Vi må ikke glemme at vår viktigste oppgave er å holde henne flytende. Jeg får neppe en helt rolig natt før hun er halt opp på en hjemlig slipp og drevet og beket skikkelig.

Vi begynner å føle oss litt ensomme nå etter at Sargassotangen og de daglige delfin-besøkene har sviktet oss. Vi fanges en ettermiddag inn i blank vindstille nord for Flores i Azorene. Tre-fire hval blåser noen kabellengder unna, da de tar "Sandefjord" inn på sonaren. Så er det også et navn med dårlig klang hval imellom. Vi setter ut jollen og får for første gang se skuta under seil. En farende fant vender hjem. Lappet og ruststripet ligger hun og ruller dovent i oljeblanke dønninger. Tjæret filt og finerstriper er spikret i et skamløst fattigmannsmønster over hele fribordet. Skammen er min – at hun ikke ser bedre ut når hun nå endelig kommer hjen etter nesten førti års utlendighet.

Men bak denne havets Askepott øyner jeg prinsessen som snart skal kaste fillehammen og speile seg stolt i fjorden sammen med sine søstre. Og jeg er stolt av henne. Dette er syvende gang hun krysser Atlanterhavet på langs eller tvers.

Vår treogtyvende dag fra Long Island! Rumflasken åpnes på akterdekk. En syltynn ny måne avslører den siste rødmen av sol før horisonten viskes ut og stjernene overtar belysningen over vårt enkle selskap.

Et skip passerer langt oppe i nord, en vag rekke lys som kryper langsomt vest inn i disen. Skip i natten – du aner oss ikke der du blindt styrer din storsirkelkurs – lille mørklagte oss med rumflasken og katter Erik den Raude trygt malende i armkroken. Eller er vi kanskje akkurat nå en uforståelig flekk på din radarskive – to mil tvers av babord?

Så er vi igjen alene under stjernene. Den flygende hollender har tatt rumpause midt mellom de to kontinenter. Skål for sørvesten, gutter. I morgen kommer den nok frisk på ny. I natt kan vi trygt krype til køys og la drømmene seile. Vi misunner ingen.

(Forsettes neste uke)